

Rhododendron bureavii

Osmo Jussila

Franchet, Bull. Soc. Bot. France. 34: 281.
锈红杜鹃 xiu hong du juan (Kiina)

alasuku *Hymenanthes*
sektio *Ponticum*
alasektio *Taliensia*

Samettialppiruusu

oik. Louis Édouard Bureau
(1830 - 1918), jonka mukaan
laji on nimetty.

R. bureavii Milden arboretumissa, Bergen, Norja.
Kuva Kristian Theqvist.

Ainavihanta 1 - 8 m korkuiseksi kasvava pensas tai varjopaikoissa pieni puu. Avoimella paikalla verrattain matalaksi jäävä tiheäoksainen pensas kasvaa kuitenkin harvoin yli 3 metrin korkuiseksi. Runko on harmaan ruskea ja karheakaarnainen.

Nuoret versot ovat punaruskean villanukkaisia ja vaihtelevasti suomukarvaisia. Lehtiruodit 10 - 20 mm, lehdet 4,5 - 19 cm x 2 - 7 cm:n pituiset, soikeat, suikeat tai vastapuikeat. Paksut yläpinnaltaan kiiltävät ja karvattomat lehdet voivat olla aluksi myös yläpinnaltaan nukkaisia, mutta nukka häviää kasvukauden mittaan. Lehtien alapinnalla ja lehtiruodeissa pysyvä nukkerkerros, jossa tiheä kerros punaruskeaa pitkää karvaa joka muodostaa yhtenäisen pintakerroksen. Nukka on uutena lohenpunaista muuttuen kesän mittaan punaruskeaksi.

Kukinta ennen tai yhtä aikaa lehtien puhkeamisen kanssa, löysässä kukinnossa 10 - 20 kukkaa. Kukat kellomaiset. Teriö on 2,5 - 4 cm pituinen ja halkaisijaltaan 3 - 4 cm, nukkainen kukkaperä on 5 - 10 mm ja kukinto yleensä pallomainen. Terälehtiä 5, heteitä 10 kpl. Kukan väri on valkoinen tai vaihtelevasti val-

koisen ja vaaleanpunaisen sävyinen. Kukan nielussa on usein tummanpunainen pilkutus ja *R. bureavioides* lajilla lisäksi syvänpunainen laikku. Kukka ei tuoksu. Luontaisilla kasvupaikoillaan *R. bureavii* kukkii touko-kesäkuussa.

Kotimaa

Kiina; Yunnanin luoteisosat ja Sichuanin länsiosat. Metsissä ja alppiruusu-tiheiköissä 2800 - 4500 mmpy.

Kestävyys

Englanti H6 (kestävä kaikkialla Englannissa ja Skandinavian eteläosissa, USA:ssa Pennsylvaniaan saakka, USDA 5b)
Ruotsi (SRS) Z4(?),
Tanska (RF) -25 °C,
USA: (ARS) -23 °C,
Suomi la-?

Samettialppiruusu esiteltiin Euroopassa 1917 - 1925, ja uudelleen Kiinan avauduttua 1994. Laji on nimetty ranskalaisen kasvitieteilijän ja taksonomian professorin Louis Edouard Bureauun (1830 - 1918) mukaan.

Valikoituja muotoja

- Ardrishaig
- Cox form
- Lem's form
- Wieting's select
- Hillier form

Synonyymit

- *Rhododendron bureavioides* I. B. Balfour, luetaan tätä kirjoitettaessa toisintonimeksi. Erottavana piirteenä lajien välillä on mainittu tatsienalppiruusun (*R. bureavioides*) lyhyt ja taipunut lehtiruoti. Suomessa tällä nimellä varttuneet kasvit ovat

R. bureavioides (Kaarel Voitkilta nimellä *R. bureavii*) Kristianin puutarhassa. Kuva Kristian Theqvist.

olleet ehkä hivenen talvenkestävämpiä kuin muut samettialppiruusut (*R. bureavii*).

- *Rhododendron cruentum* H. Léveillé. Yunnanissa Wumeng Shan-vuoren rinteiltä löytynyt muoto, jonka lehtien alapintojen nukka on ohuempaa keskittyen lähinnä lehtiruoteihin ja pieniin tupsuihin lehtien alapinnoilla.

Taliensia-alasektion luonnonlajit ovat harrastajien suosiossa kauniin ja hyvin eksoottisen näköisen lehvästönsä ja kompaktin kasvutapansa johdosta. Ne soveltuvat mainiosti pienen rivitalopihan katseenvangitsijoiksi, eikä istuttajan tarvitse pelätä joutuvansa siirtämään kasvia muutaman vuoden kuluttua väljemmille vesille, sillä niiden kasvuvauhti on hyvin maltillinen. Lisäbonuksena on kohtalaisen hyvä talvenkestävyys ja joskus jopa satunnainen kukkakin.

Yksi tämän alasektion suosituimmista lajeista länsimaisissa puutarhoissa on jo vuosikymmenet ollut *R. bureavii*, joka on saanut hyvin kuvaavan suomalaisen nimen samettialppiruusu. Nimen voi päätellä saaneen innoituksensa samettimaisesta nukasta, joka peittää lehtiä ja versoja. Parhailla muodoilla nukka on nuorena lohenpunaista tummuksen kasvukauden mittaan ja häviten lehtien yläpinnoilta, jonka jälkeen esiin pääsee tummien lehtien metallinen kiilto.

Samettialppiruusu pitää lehtensä 3 - 4 vuotta, joten se on aina täyteläisen tiheä pensas, toisin kuin moni alppiruusulajike, joista kehittyy aikaa myöten roiskoja, joilla on pitkien varsien päässä vain pieniä lehtitupsuja. Koristearvoa lisää lehtien alapintojen ja versojen pyssyvä okranpunainen hyvin tiheä huopamainen nukka.

Samettialppiruusu kukkii useiden muiden *Taliensia*-alasektion lajien tapaan aika säästeliäästi ja kukinnan alkamista saa yleensä odottaa yli 10 vuotta. Vanhoina pensaat toki voivat kukkia runsaastikin, mutta Suomessa tuskin on montaakaan kukintaikään pääs-

R. bureaviin lehvästöä Kustavissa 29.6.2017. Tämä Kaarel Voitkilta saatu kanta voisi olla luettavissa myös *R. bureavioides*-lajiin kuuluvaksi. Kuva Osmo Jussila.

R. bureavioides (C5072, P.A. Cox, Sichuan, 1990); taipunut lehtiruoti on vain 8 mm pitkä. Kuva Kristian Theqvist.

syttä samettialppiruusua. Kustavissa kasvattamani pensaat eivät vielä ole kukkineet.

Samettialppiruusun pakkasenkestävyys on eri lähteissä ilmoitettu -20...-25 °C tienoille, joten sen kestävyys on kyseenalainen jopa lounaisaariostossa. Viime vuosien leudontuneet talvet tekevät toki tilaa näille hiukan epävarmemmillekin kokeiluille, joten ainakin maamme leudoimmille seuduille lajia voi suositella lämpimästi. Arahko laji viihtyy parhaiten suojaisalla ja varjoisalla paikalla metsärinteessä, missä juuristossa seisovasta vedestä ei ole vaaraa.

Siellä missä kukintaikäisiä pensaita jo on, on laji päässyt innokkaan jalostustyön kohteeksi ja useita nimettyjä lajikkeita on markkinoilla ja lisää tulee koko ajan. Meille sopivia lajikkeita ovat kestävien lajien nukka-alppiruusun (*R. smirnowii*) ja yakushimanalppiruusun (*R. degronianum* ssp. *yakushmanum*) kanssa tehdyt risteymät, joista alla mainittuna muutamia.

Lajikkeita

'Aesthetica'	<i>R. smirnowii</i> x <i>R. bureavii</i>
'Cinnamon Bear'	<i>R. degronianum</i> ssp. <i>yakushmanum</i> 'Koichiro Wada' x <i>R. bureavii</i>
'Hydon Velvet'	<i>R. degronianum</i> ssp. <i>yakushmanum</i> x <i>R. bureavii</i>
'Teddy Bear'	<i>R. bureavii</i> x <i>R. degronianum</i> ssp. <i>yakushmanum</i>

KIRJALLISUUTTA

Cox K., *Rhododendrons & Azaleas, A Colour Guide*, 2005

Cox P.A. & K., *The Encyclopedia of Rhododendron Species*, 1997

McQuire J.F.J & Robinson M.L.A., *Pocket Guide to Rhododendron Species*, 2009

INTERNET

<http://www.hirsutum.info/rhododendron/species/detail.php?id=560>